

Но когато стигнаха до моста, бързо се изгърмяха нѣколько изстрела отъ пушки „Винчестеръ“ и накараха телликанци съ бѣгъ да се върнатъ назадъ.

Следъ като изгърмиха още нѣколко пушки, черкезитъ побѣгнаха къмъ чаршията и тогава телликанци, съ още нѣколко мжже и жени, отидоха въ черквата да видятъ какво сѫ направили черкезитъ.

Насърдците отъ тѣхъ, отидохъ и азъ да видя нашата кѫща. Майка ми пѣкъ презъ пуститъ дворища отиде да види брата ми.

Сега, като си спомнямъ тия случки, чудя се на тогавашния умъ, какъ не ме е било страхъ, въ такова време, да отивамъ у дома!

Въ стаята на долния етажъ у дома всичко бѣше разхвърляно. Изгасихъ огъня на огнището, който още горѣше и благодарихъ на Бога, че не сѫ запалили кѫщата. Оттамъ, спокойно се качихъ горе, безъ да помисля, че може да има още нѣкои черкези. И горе навредъ бѣше разхвърляно. Сигурно черкезитъ сѫ тѣсили нѣщо леко и ценно. Брадвата и нѣколко праздини чували, които бѣха въ избата, взели. Предполагамъ, че съ нашата брадва сѫ къртили вратитъ и въ наши чували сѫ турили ограбените черковни вещи. Единъ мой съндицъ, обкованъ съ желѣзни обрѣжи и тенекия и донесенъ отъ Цариградъ, хвърлили отгоре и строшили капака. Навѣрно сѫ да помислили, че е каса съ пари. Следъ това разтворихъ вратитъ и долапитъ, да не би, когато дойдатъ други да обиратъ, да ги счупятъ, и отидохъ въ черквата. Тамъ заварихъ мжже и жени да се кръстятъ и плачатъ, като гледаха поруганата светиня. Сребърнитъ украсения на иконитъ бѣха изсъртиени и ограбени; прибрали бѣха и всичките сребърни кандила. Пангаритъ бѣха счупени, отгдето, споредъ разказа на нѣкои, били взети голѣмитъ кръстове, които бѣха само злато и сребро. Всички скърбѣха за тѣхъ и осажддаха епитопитъ, за дето на време не ги скрили. Въ оплата свете трапеза бѣше съборена и подъ нея извадени нѣколко отъ мраморнитъ плочи.

Не бѣше време за бавене, бързо напуснахъ черквата и се заврнахъ у Куцела Тодю, дето майка ми и братъ ми се бѣха прибрали.

Братъ ми разправяше какъ се билъ смущилъ при появяването на черкезитъ и, вместо да бѣга съ насъ презъ килера, отишъ въ другия дворъ и бързо се качилъ и скрилъ на тавана въ старата кѫща.

— Когато дойдоха тамъ черкезитъ, — разправяше братъ ми, — азъ лежахъ на гърдитъ си и, отъ страхъ и умора, сърдцето ми така силно тупаше, като че ли нѣкой отдолу удрише тавана. Единиятъ отъ влѣзлите въ стаята черкези каза: „буруда бошъ“ (тука е праздно) и си отидоха.

Какъ посрещнахме новата 1878 год.

Почна да се смрачава. Не се чуваше вече да се къртятъ врати. Това ни малко успокой. Слава Богу! И този последенъ денъ отъ старата 1877 година останахме здрави и живи. За кѫща и имотъ никой не мисляше. Всѣкъ трепереше за живота си какъ да го запази.

Кѫщата на Куцела Тодю се състоеше отъ две стаи, едната по-малка и една малка кухничка. Голѣмата стая, право, я усвоиха мжжетъ, а малката — женитъ, които, като не бѣха малко, изпълниха я цѣла. Ние, съ брата си, имахме достъпъ и въ дветъ стаи. Насѣдили на постланитъ черги срещу хубавия огънь на огнището, всѣкъ разправяше за днешнитъ случки. Вечерята ни се състоеше отъ едно парче хлѣбъ въ ръжетъ и приказки. Доволни бѣхме и на това и за дето не сме наиде вѣнъ по сънъ.

Женитъ бѣха преобръзили малката стая на тоалетна, дето по-младитъ жени и момичета, вместо да се гиздятъ да станатъ по-красиви, една на друга си помагаха да се гримиратъ, било въ лицето, било въ дрехитъ, да станатъ грозни, та да не влѣзатъ въ очи и пострадатъ.

На менъ и на брата ми, които носяхме панталони, да-доха да облечемъ върху тѣхъ стари потури, абишка, скжанъ поясъ и по единъ старъ женски фесъ, върху който завързахме като чалмишка по единъ вече изѣльъ чемберъ.

— Цѣли даали танахте, бе! — каза Куцела Тодю.

— Боже, до какво положение дойдохме! — обади се майка ни, като ни видѣ въ такива окъжани дрехи.

После тиши повинка вѣнъ и даде на двама ни по петъ турски лири, които скрихме въ чорапитъ си.

— Добре ги пазете деца! Нека да си имате малко пари, че не се зная утре де ще сме и какъ ще сме, — каза и горчиво заплака.

Когато ние вѣнъ бѣхме се загрижили какво ни очаква утре — вждре, въ стаята на мжжетъ, ечеше отъ смѣхове. Отидохме при тѣхъ и какво да видимъ! Едни се смѣха,

други разказваха разни анекдоти, а бъклицата съ виното въртише от ржка въ ржка и дъното ѝ се обръщаше нагоре. Ето кой бил виновникът на това песелие; ето кой караше и най-стражливия да каже: „аквото ще да става“.

По средът нощ си пожелахме: „честита нова година“ и бъклицата, сега придружена от сестра си — паницата — пълни съ вино. Бързо тръгнаха да вървят от ржка въ ржка и благословиха да се лъгат като вода.

— Е, хайде на здраве, дано по-скоро дойдат руситѣ, — викаше стария Симидчиевъ, като пиеше от паницата.

— Дай имъ, Боже, крила по-скоро да дойдат, — каза Куцела Тодю, като обърна дъното на бъклицата нагоре.

— Мари, тъзи мѫже ще се опиятъ, че после ще се чудимъ какво да ги правимъ, — извика от пратата една жена, последвана от други.

— Честита нова година-а! викаше Тодю Духлевъ, като видѣ женитѣ и заврътѣ бъклицата надъ главата си.

— Елате, мари! елате да седимъ при тѣхъ да ги пазимъ да не пиятъ, — каза друга една жена и всички влѣзоха при насъ.

Съ дохождането на женитѣ, веселбата стана по-шумна. И нѣмѣсто тѣ да пазятъ мѫжетѣ да не пиятъ, мѫжетѣ накараха тѣхъ да пийнатъ по малко вино, за да не ги е страхъ.

— Нека женитѣ попътятъ, — извика желание Тодю Духлевъ, като се смѣшше съ гласъ.

— Ами-и, само това остана! — обади се Евгени.

— Защо, Евгени, нима още ще му мислимъ! Ще пиемъ, ще пиемъ и ще се веселимъ, додето сме живи и здрави.

— Хубаво, хубаво, напийте се, че да видимъ накъде ще я изкараха, — отговори тя.

Въ това време на вратата се показва Нона (Нона бѣше робиня, турцитъ я доведоха от Клисура и дадоха на леля ми да я гледа) и като се смѣшеше, повика Евгени.

Заедно съ Евгени, излѣзохме и ние съ сестра ми. Вънъ бѣше студено и студенъ вѣтъръ духаше. Насрѣдъ двора стоеше Ставри Керимовъ, който бѣше поставенъ да пази караулъ, говорѣше нѣщо и въ ржката си въртѣше ножъ.

— Е така, е така ще коля черкезитѣ, — викаше той.

— Охъ, охъ! щеколи, момъкътъ, — усмихваше се Евгени.

Ставри бѣше пийналъ.

Въ стаята заварихме единъ от мѫжетѣ, изправенъ на прѣдата въ поза на ораторъ, дигналъ паницата съ вино, нѣщо

говори. Когато насырдчаваше другитѣ да се не страхуватъ отъ нищо, вратата бързо се отвори, въ стаята влѣзе Ставри и уплашенъ съобщи, че нѣкой чука на пътната врата. Отъ страхъ всички скочиха на крака, паницата падна отъ ржката на оратора и женитѣ поискаха да бѣгатъ у съседнинѣ къщи.

— Стойте бе, джанъмъ, да видимъ кой чука! Това ще да сѫ наши хора, — каза ободрително Куцела Тодю.

Нѣколко души тихо отидоха до вратата, попитаха и я отвориха.

— Тука ли е хаджиката? — чухме да пита единъ отъ влѣзлите.

Лицето, което питаше бѣ Константинъ Колевъ, сродникъ на леля ми, дошелъ да ги заведе въ тѣхната „Гика-махала“, като по-удобно за криене. Леля му благодари за грижата, която има за тѣхъ и прибави, че и тука не е лошо.

Късно следъ полунощта, даде се заповѣдъ мѫжко, женско, всички да се прибира въ стаята си, да спи.

— Наспете се добре, жени, че утре ще има бѣгане, ха-а! — каза Куцела Тодю.

Всички се прибраха въ стаятѣ и всички се сгушиха, кой какъ можѣ, да спи. На мѣсто дюшещи и юргани, служеха ни двойнитѣ обѣтчени дрехи.

1^и Януарий.

Съмна се. Всички се събрахме въ голѣмата стая. „Честита нова година“, „Сурва година“. Хайде, дано бѫде честита годината*. Такива поздравления и пожелания изказаха всички. Огньът пръщѣше на огнището и джезветата за кафе често се пълниха съ вода и тургаха на огньъ.

Всички виждахме, че тукъ не бѣше място за криене. Че ще ни нападнатъ черкези обирници, въ това нѣмаше съмнение. Разни планове се предлагаха, де именно да бѫгаме и най-после извѣ се решение да бѫгаме въ крайния кварталъ „Ручока“, лято бѣхме увѣрени, че ще бѫдемъ на безопасно място.

Почнахме да се пригответяме. Младитѣ жени и момичета бързо си поправяха старитѣ дрехи, а хубавитѣ си коси, за да не се виждатъ, криеха подъ стари кирливи чѣмбери. И лицата си не забравяха. Но колкото и да се гримираха, хубавитѣ имъ лица мѫжно се укриваха.